

Örorkumat samkvæmt staðli

Haraldur Jóhannsson

11. apríl 2013

Úr 12. grein í eldri lögum

- ...öryrkjar til langframa á svo háu stigi að þeir eru ekki færir um að vinna sér inn $\frac{1}{4}$ hluta þess sem heilbrigðir eru vanir að vinna sér inn í því **sama héraði** við störf sem hæfa **líkamskröftum** þeirra og **verkkunnáttu** og sanngjarnt er að ætlast til af þeim með hliðsjón af **uppeldi** og **undanfarandi starfa**.

Fortíðin

- „geðþóttaákvörðun”
- hvað eru almenn störf?
- fólk flutti milli landshluta
- why don't you – yes but...
- gott að hafa sameiginlegar forsendur

Úr 18. gr. laga um almannatryggingar

- **Rétt til örorkulífeyris** eiga þeir sem hafa verið búsettir á Íslandi, sbr. II. kafla, eru á aldrinum [18 til 67 ára]¹⁾ og:
 - a. hafa verið **búsettir** á Íslandi a.m.k. þrjú síðustu árin áður en umsókn er lögð fram eða í sex mánuði ef starfsorka var óskert er þeir tóku hér búsetu,
 - b. eru **metnir til a.m.k. 75% örorku** til langframa vegna afleiðinga læknisfræðilega viðurkenndra sjúkdóma eða fötlunar.

18. gr. frh.

- Tryggingastofnun ríkisins metur örorku þeirra sem sækja um örorkulífeyri samkvæmt sérstökum **örorkustaðli**. Ráðherra setur reglugerð²⁾ um örorkustaðalinn að fengnum tillögum Tryggingastofnunar ríkisins. Heimilt er að setja það skilyrði að umsækjandi gangist undir **sérhæft mat á möguleikum til endurhæfingar og viðeigandi endurhæfingu** áður en til örorkumats kemur, sbr. 7. gr. laga um félagslega aðstoð.

Staðall fundinn

- fyrirmæli stjórnvalda
- breskur staðall
- stöðlun og „kviðdómur“
- nógu lík lönd til að taka óbreytt upp hér
- þó munur; ýta út vs. hleypa inn

Staðall

Fyrri hluti staðalsins fjallar um líkamlega færni og þarf að fá 15 stig samanlagt til að teljast a.m.k. 75% öryrki. Í þeim hluta eru 14 þættir. Gefin eru stig fyrir eitt atriði í hverjum þætti og þau síðan lögð saman. Þó eru ekki gefin stig bæði fyrir þættina „að ganga á jafnsléttu“ og „að ganga í stiga“, heldur er valinn sá þáttur sem gefur fleiri stig.

- Síðari hluti staðalsins lýtur að andlegri færni. Þar leggjast öll stig saman og þarf 10 stig til að teljast a.m.k. 75% öryrki.
- Nái umsækjandi ekki tilskildum stigafjölda í öðrum hluta staðalsins, getur hann samt verið metinn a.m.k. 75% öryrki, nái hann a.m.k. 6 stigum í hvorum hluta staðalsins.

Líkamleg færni

- að ganga á jafnsléttu
- að ganga í stiga
- að sitja á stól
- að standa
- að rísa á fætur
- að beygja sig og krjúpa
- að nota hendurnar
- að lyfta og bera
- að teygja sig
- tal
- heyrn
- sjón
- stjórn á hægðum og þvagi
- endurtekinn meðvitundarmissir

Andleg færni

- að ljúka verkefnum
- daglegt líf
- álagspól
- samskipti við aðra

Örorkumatsgögn

- læknisvottorð
- spurningalisti vegna færniskerðingar
- skýrsla skoðunarlæknis
- umsókn um örorkubætur

Til grundvallar við mat skv. staðli

- sjúkdómsupplýsingar (læknisvottorð)
- lýsing á dæmigerðum degi
- atferli í viðtali
- líkamsskoðun

Örorkumat - niðurstaða

- örorkulífeyrir (75% örorka)
- örorkustyrkur (50-65% örorka)
- örorka minni en 50% (engar bætur)

Hagur af 75% örorkumati

- örorkubætur, lífeyrir
- sporslur, t.d. barnalífeyrir
- skírteini, réttindi hjá ríkinu, t.d. lægra lyfjaverð
- skírteini, réttindi hjá öðrum, t.d. strætó
- hagur annarra

Framtíðin

- “af bótum” eða “í réttu kerfi”?
- einar inngöngudyr, heildræn nálgun
- örorkumat og endurhæfing þurfa að ríma
- stífluborð fjarlægð
- kerfisbreyting forsenda nýs matstækis